

PESTPROTOCOL

CSV Ridderhof

Algemeen

Als CSV vinden wij het belangrijk dat de kinderen zich in onze school thuis voelen. We streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen, waarin ze ervaren dat er voor iedereen -ongeacht capaciteiten, vaardigheden, godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht etcetera- de nodige belangstelling en aandacht is en waarbij het gevoel van veiligheid en geborgenheid bij de kinderen centraal staat.

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en binnen onze school serieus aan willen pakken.

Kinderen zijn kwetsbaar. Sommige situaties kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en achtergesteld voelen. Pestgedrag in en rondom de school belemmert niet alleen de sociale ontwikkeling van het kind, maar ook de voortgang van het onderwijsleerproces. Een prettige, ontspannen en open werksfeer vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van de kinderen.

Dit Pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:

- De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen,
- Het tijdig signaleren van pestgedrag, en
- Het remediëren van pestgedrag.

Plagen en pesten

Er is verschil in plagen en pesten.

Er is sprake van pesten wanneer een of meerdere leerlingen herhaaldelijk en langdurig negatief gedrag vertonen tegen een andere leerling. Pesten vindt niet zomaar een keertje plaats maar meerdere keren over een langere periode (soms een aantal keren per week, soms zelfs meerdere keren per dag). De pester misbruikt zijn macht en de gepeste leerling wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen of er worden dingen van hem/haar afgepakt. Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand.

Onder plagen wordt verstaan het gedrag tussen leerlingen, die aan elkaar gewaagd zijn. De ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Plagen is een spelletje -niet altijd leuk- maar nooit echt bedreigend. Plagen kan wel overgaan in pesten en dan wordt het wel weer bedreigend. Voor verdere informatie over pesten en plagen en de verschillen ertussen, verwijzen wij naar Bijlage 1.

Basisvoorwaarden voor het aanpakken van pesten

Teneinde het probleem pesten binnen CSV Ridderhof serieus aan te kunnen pakken, is nodig dat aan de volgende basisvoorwaarden wordt voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: de leerlingen (de gepest kinderen, de pesters en de zwijgende groep), de leerkrachten en de ouders/verzorgers.
2. De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt.
3. Het inschakelen van de leerkracht door de leerling wordt niet opgevat als klikken en een medeleerling heeft evenzeer de verantwoordelijkheid om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
4. Het voorbeeld van de leerkrachten en -thuis- de ouders/verzorgers is van groot belang. Wij zijn ervan overtuigd dat er minder zal worden gepest in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen in wat we kunnen of niet kunnen, hoe we in het leven staan en hoe we eruit zien, worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders/verzorgers en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen nemen duidelijk stelling tegen dergelijk gedrag.
5. Als pesten optreedt, moeten leerkrachten en ouders/verzorgers dat in samenwerking met elkaar kunnen signaleren en er duidelijk stelling tegen nemen. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt overigens niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Bij problemen met pesten zullen de directie en leerkrachten hun verantwoordelijkheid nemen. Zij zullen overleg voeren met de ouders/verzorgers. Hierbij blijft de inbreng van de ouders/verzorgers bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, het geven van suggesties en het ondersteunen van de aanpak van de school.
6. Wanneer pesten -ondanks alle inspanningen- de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
7. Wanneer het pestprobleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwensinstantie (voor de CSV is dat CED [www.cedgroep.nl]) nodig. De vertrouwensinstantie kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bestuur van de school adviseren.

Hoe willen wij pestgedrag binnen CSV Ridderhof voorkomen?

De leerkrachten van onze school hebben de kennis en het inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag. Het is de taak van de school dat die kennis en dat inzicht bij de leerkrachten in voldoende mate aanwezig is.

In kringgesprekken en in de lessen “Sociaal Emotionele Vorming” van de methode “de Vreedzame School” *, wordt gericht aandacht besteed aan het vergroten van de verantwoordelijkheid van de kinderen voor het klimaat in de klas. Hoofdstukken die in deze lessen aan de orde komen zijn:

- Onze klas,
- Conflicten zelf oplossen,
- Communicatie,
- Gevoelens,
- Mediatie, en
- Wij zijn allemaal anders.

Er zijn drie Gedragsregels uit de methode “De Vreedzame School” die als een rode draad door ons leven binnen de school lopen:

- Wat ik doe is goed voor de groep,
- Ik doe mijn werk zo goed ik kan, en
- Ik zorg goed voor de school, het materiaal en de spullen.

De Gedragsregels van de school hangen in de klassen, de gangen of de grote hal beneden.

De Gedragsregel “Ik ga op een respectvolle manier met andere kinderen om” is door de school zelf toegevoegd omdat we ook voor pesten duidelijke afspraken willen maken.

Teneinde pesten te stoppen en plagen binnen de perken te houden, wordt binnen onze school in alle groepen onder andere gewerkt met de “Stop=Stop” methode (Bijlage 2) uit “De Vreedzame School”. De kinderen worden geacht er bij geruzie of pesterijen eerst zelf (en samen) uit proberen te komen. Lukt dat niet, dan stappen ze naar de leerkracht (zie hoofdstuk “Aanpak van ruzies en pesten in drie stappen”).

Er is in de klassen 10 minuten voor aanvang van de lessen en buiten tijdens het spelen in de pauzes toezicht op de kinderen door de leerkrachten, waarbij naast de Gedragsregels ook een aantal duidelijke afspraken over de omgang met elkaar worden gehanteerd.

Het Pestprotocol is aanwezig bij de Directie, in de klassenmappen van de groepsleerkrachten en bij de overblijfkrachten.

De ouders/verzorgers worden op onze ouder- en informatieavonden geïnformeerd over de aspecten van pestgedrag en de inhoud van het Pestprotocol.

* De methode “De Vreedzame School is de methode die door de school gebruikt wordt voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de kinderen. Deze methode legt sterk de nadruk op het positief benaderen van elkaar en legt ook de verantwoordelijkheid bij de leerlingen om samen de problemen op te lossen.

Aanpak van ruzies en pesten in drie stappen:

Leerlingen worden bij geruzie of pesterijen geacht er eerst zelf (en samen) uit proberen te komen volgens de “Stop=Stop” methode (Bijlage 2).

1. Op het moment dat één van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt), heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de leerkracht voor te leggen. De leerkracht maakt vervolgens een afspraak met de leerlingen om er in een later stadium op terug te komen.
2. De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.
3. Bij herhaaldelijk geruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die ruzie maakt/pest. De **Waarschuwingsfase van het Pestprotocol** treedt daarmee in werking (zie hieronder).

Het niet goed naleven van de “Stop=Stop” methode wordt overigens geregistreerd in het leerling-dossier.

Pestprotocol

Waarschuwingsfase		Actie
1	De peestsituatie wordt door de leerkracht in kringgesprekken binnen de betreffende leerlingengroep en/of door de leerkracht met de betrokken leerlingen in individuele gesprekken besproken.	Leerkracht
2	De pester wordt gewaarschuwd en bespreekt samen met de leerkracht de gesignaleerde peestsituatie. De leerling wordt op de hoogte gebracht van het feit dat na deze waarschuwing bij een volgende peestsituatie een Gele Kaart (zie hieronder) volgt.	Leerkracht
Handelingsfase		Actie
1	Bij een volgende peestsituatie, krijgt de pester van de leerkracht een Gele Kaart (zie Bijlage 3). Ze maken samen op de Gele Kaart een schriftelijk verslag van de peestsituatie en ondertekenen die beiden (bij leerlingen uit de lagere groepen wordt de ondertekening vervangen worden door iets passends, bijvoorbeeld een stempel). De Intern Begeleider en Directie worden op de hoogte gesteld van de peestsituatie en de Gele Kaart middels een kopie.	Leerkracht IB Directie
2	De ouders/verzorgers van de leerlingen worden op de hoogte gesteld van de peestsituatie en de Gele Kaart. De ouders/verzorgers van de pester ontvangen de Gele Kaart ter ondertekening. De getekende Gele Kaart wordt in het leerlingendossier opgeborgen.	Leerkracht
3	De peestsituatie wordt tijdens de leerlingenbespreking van het lerarenteam besproken.	Leerkracht
4	Indien er weer pestgedrag bij dezelfde leerling wordt geconstateerd, worden de eerdergenoemde drie stappen opnieuw doorlopen en wordt er een Rode Kaart uitgedeeld (Bijlage 4). De Intern Begeleider en de Directie worden op de hoogte gesteld van de nieuwe peestsituatie en de Rode Kaart middels een kopie. Bij het geven van een Rode Kaart worden de volgende stappen (5 - 7) genomen:	Leerkracht IB Directie
5	De ouders van de gepeste en pestende leerlingen worden door de Directie op de hoogte gesteld van de peestsituatie en de Rode Kaart en de situatie wordt uitgebreid met hen besproken. Er wordt door de Directie assistentie gevraagd van Hulpverlenende Instanties met de benodigde expertise.	Directie
6	Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen door de leerkracht, de Intern Begeleider en de Hulpverlenende Instanties een plan van aanpak opgesteld. Dit Handlingsplan wordt schriftelijk vastgelegd en in het leerlingendossier opgeborgen.	Leerkracht IB Hulpverl Inst
7	Na vier weken vindt een evaluatie van het gedrag van de pestende leerling plaats, door de betrokken leerkracht, de Interne Begeleider, de Directie en de betrokken Hulpverlenende Instantie(s). Indien de situatie niet verbeterd is, treedt het Protocol Schorsing en Verwijdering* in werking.	Leerkracht IB Directie Hulpverl Inst

* zie Protocol Schorsing en Verwijdering

De begeleiding van leerlingen in een pestsituatie

Wij realiseren ons dat naast het nemen van maatregelen bij pestgedrag, de begeleiding van de betrokken leerlingen van essentieel belang is. De volgende begeleiding streven wij na:

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen (hoe en door wie wordt er gepest?)
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert (wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten?)
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie (bijvoorbeeld je niet afzonderen).
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling.
- Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog kan toenemen.

Begeleiding van de pester:

- Praten (zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten).
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses laten aanbieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Straffen als het kind wel pest en belonen als het kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, leren "stop-eerst-nadenken" of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school (elkaar informeren en overleggen).
- Inleven in het kind. Wat is de oorzaak van pesten? (bijvoorbeeld een problematische thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, baas willen zijn, voortdurend competitie aangaan, in een niet passende rol worden gedrukt).
- In overleg met de Intern Begeleider hulp inschakelen (sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, schoolbegeleidingsdienst).

Begeleiding van de andere kinderen van de groep:

- De kinderen middels gesprekken bewust maken van de invloed die ze (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag.
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen.
- De kinderen stimuleren om voor een ander op te komen.
- De sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken.
- Samen spelen en samen werken met het gepeste kind stimuleren door bijvoorbeeld voor de pauze een buitenspeelplan te maken (wie speelt met wie, wat waar).
- Kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep
- Herhalen van de schoolregels.
- Benadrukken dat kinderen verschillen mogen zijn.

Adviezen aan de ouders/verzorgers van leerlingen in een peestsituatie

Ouders van het gepeste kind:

- Houd de communicatie met uw kind open.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en door complimenten kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van de pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt de kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Tot slot

Met behulp van dit Pestprotocol en o.a. de methode “De Vreedzame School” en hopen wij als leerkrachten, samen met de leerlingen en ouders/verzorgers een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

Achtergrondinformatie voor leerkrachten en ouders:

<i>* Pesten, gedaan ermee</i>		<i>Gie Deboutte</i>
<i>* Pesten, wat is het, wat doe je eraan?</i>		<i>Gie Deboutte</i>
<i>* Eerste hulp bij gedragsproblemen</i>		<i>Luc Koning</i>
<i>* Energize!, groepsactiviteiten voor groot en klein.</i>	<i>Stichting</i>	<i>Lion's Quest</i>

Bijlage 1. - Pesten en plagen; waar ligt het verschil?

Plagen	Pesten
<ul style="list-style-type: none"> • Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor. • Is van korte duur of gebeurt tijdelijk. • Speelt zich af tussen “gelijken”. • Is meestal te verdragen of zelfs leuk, maar kan ook kwetsend of agressief zijn. • Meestal 1 tegen 1. • Wie wie plaagt ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.	<ul style="list-style-type: none"> • Gebeurt berekenend. Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren. • Het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig. • Ongelijke strijd. • De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen en kwetsen. • Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover 1 geïsoleerd slachtoffer. • Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers.

<p>Gevolgen van plagen</p> <ul style="list-style-type: none"> • De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd. • Men blijft opgenomen in de groep. • De groep lijdt er niet echt onder. 	<p>Gevolgen van pesten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn. • Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt moeizaam. • Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. • De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit.
<p>Kenmerken van de gepeste</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ziet er soms anders uit dan de andere leerlingen op school. • Houdt niet van geweld en agressief en onbeschoft taalgebruik. • Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan. • Is meestal fysiek zwakker • Is eerder in zichzelf gekeerd. • Is geneigd zich onderdanig of gediensig te gedragen. • Is onzeker in sociale contacten. • Durft niet op te komen voor zichzelf. • Heeft vaak een lage dunk van zichzelf. • Voelt zich vaker eenzaam dan anderen. • Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen een groep gelden. • Reageert niet op de gepaste manier op druk: Gaat huilen/gedraagt zich slaafs/klikken/vleien/probeert zich vrij te kopen met snoep of geld/probeert pesters na te bootsen. 	<p>Kenmerken van de pester</p> <ul style="list-style-type: none"> • Staat vrij positief tegenover geweld, agressie en het gebruik van stoere taal. • Imiteert graag agressief gedrag. • Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld. • Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening. • Is vrij impulsief. • Heeft de neiging anderen te overschreeuwen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt. • Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers. • Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren. • Heeft moeite met regels, grenzen en eigen of door anderen opgelegde regels. • Schat situaties verkeerd in. • Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in. • Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (bv proefwerken) • Lijdt vaak aan een negatieve faalangst. • Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.

Signalen bij de gepeste	Signalen bij de pester
<ul style="list-style-type: none"> • Het kind heeft blauwe plekken, schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken en “verliest” sportkleding en eigendommen. • Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Is vaak verdrietig, neerslachtig of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien. • Is in sommige gevallen onhandelbaar, agressief en overspannen. • Het staat vaak alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en krijgt geen uitnodigingen voor feestjes. • Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht. • Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen of blijft over. • De schoolresultaten worden opeens veel slechter. • Het kind is vaak afwezig, letterlijk en figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het net op tijd op school komt en meteen na de bel weer weg is.	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op de instructie van de pester. • Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of werken, omdat het altijd de baas wil zijn. • Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval of van de (on)bekwaamheid van anderen. • Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, als is het maar door een grapje. • Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort is een zwakkeling of een vijand. • Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek en film. • De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn. • De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens. • Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek. • Je krijgt de indruk dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Bijlage 2 - De STOP=STOP methode

Opkomen voor jezelf is best lastig. Slaan, schelden, niks zeggen of huilen zijn geen goede manieren om voor jezelf op te komen. Duidelijk HOU OP zeggen, volgens dit stappenplan is wel een goede manier. Dit is niet makkelijk voor een kind. Vaak blijkt dat de kinderen andere stappen hebben overgeslagen. Op het idee HOU EENS OP zijn ze niet opgekomen.

Daarom leren we de kinderen dit stappenplan.

Stap 1: Zeg duidelijk tegen dat kind: ,Hou op! Dat wil ik niet! Dat is niet leuk!’

Stap 2: Zeg nogmaals (iets duidelijker, iets harder): ,Hou op! Heb je me niet gehoord, dat wil ik niet!’

Stap 3: Zeg: ,Als je nu niet ophoudt, dan ga ik naar de juf of meester!’

Stap 4: Ga het vertellen en zeg: , Nu ga ik naar de mediator **’ of , Nu ga ik naar de meester of juf.’
En dan ga je er ook naar toe.

* De mediators zijn een aantal leerlingen van de groepen 6,7 en 8 die jaarlijks, met behulp van onderwijsbegeleidingsdienst Eduniek en volgens de methode van “De Vreedzame School”, opgeleid worden in het oplossen van conflicten tussen de leerlingen. Komt een mediator er bij het oplossen van een conflict niet uit dan zal hij/zij er een leerkracht bijhalen.